

Sjøpattedyr

Når du er ferdig med besøket på Polaria i dag, skal du ha lært litt mer om de pattedyrene som lever i havet på den delen av jorda som kalles for Arktis.

Pattedyrene lever både på land og i havet. De som lever i vann, kaller vi for **SJØPATTEDYR**.

1. Spørsmål til filmen «SVALBARD ARKTISK VILLMARK»:

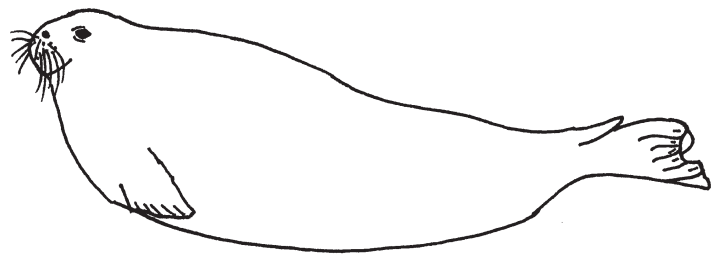
Hvor mange sjøpattedyr så du i filmen? Vet du navnet på dem?

Sjøpattedyr deles inn i **SELER** og **HVALER**

Seler kan bevege seg på land ved hjelp av sveivene, men er ganske klønete. Hvalene er så store og tunge at de må holde seg i vannet. De har en kroppsform som viser at de er gode svømmere.

Mens hvalene lever hele sitt liv i sjøen, går selene opp på land eller når de føder (*kaste*) ungene og når de skifter pels (*hårfellingen*). Dette skjer hver vår.

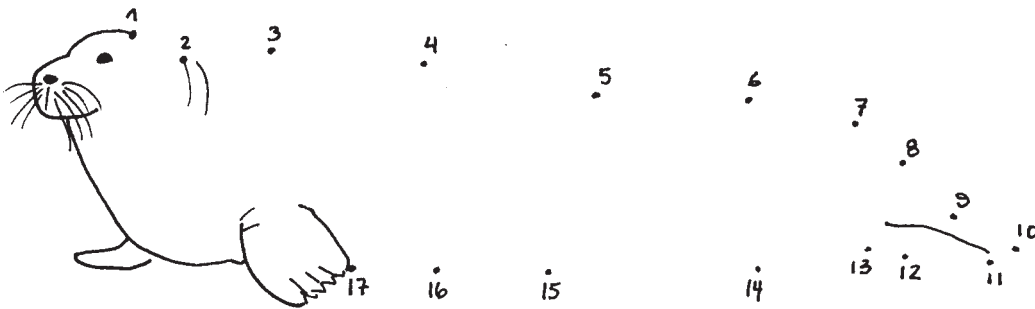
2. Hvordan kan sel og hval leve i det iskolde havet uten å fryse ihjel?

Gå til selbassenget og se om du kan finne det ut !

SELER

Selene på Polaria er av arten **storkobbe**. Den har lange *værhår* som ser ut som snurrebarter når den har ligget på land og tørket seg.

Storkobbene liker å spise skjell og kråkeboller. Disse knuser de med de sterke kjevene sine. Men de spiser også fisk.

3. Hva spiser storkobbene på Polaria? Sett ett kryss!

- reker tang sild

Dette er navnene på de andre selene som lever i Arktis:

Klappmyss **Grønlandssel** **Ringsel** **Hvalross** **Steinkobbe**

Ringsel

Ungen til **grønlandsselen** og **ringselen** har hvit pels når den blir født, da kalles den for **kvitunge**. Den hvite pelsen er langhåret og tjukk og holder ungen varm mens den ligger på isen. Etter et par uker begynner pelsen å falle av.

Sjøpattedyr

4. Så lenge ungen har den hvite pelsen vil den ikke gå ut i vannet.

Kan du tenke deg årsaken til det?

Velg deg *en* av selartene og finn ut mest mulig om den ved å bruke utstillingen.

5. Finn ut hvilke to selarter det drives fangst på fra norsk selfangstskuter.

HVALEN LIGNER LITT PÅ EN FISK...

- men det er bare på utseendet. Den er et *pattedyr* akkurat som isbjørnen og reinen. Den puster med *lunger* og ikke med gjeller. Derfor må den holde pusten så lenge den er under vann.

Når hvalen kommer opp til overflaten igjen etter å ha dykket blåser den luft ut av lungene.

Slik ser det ut når blåhvalen puster ut !

6. Finn ut hva hullet som hvalen puster gjennom kalles

Tannhvaler har ett slikt hull, mens bardehvaler har to.

Hvaler kan holde seg lenge under vann, men de må opp til overflaten for å puste med jevne mellomrom.

7. Finn ut hvor mange minutter vågehvalen kan holde pusten.

Istedenfor armer og bein har hvalen to *sveiver* på framkroppen, og disse bruker den til å styre med. *Halefinnen* er plassert slik at den beveger seg opp og ned når hvalen svømmer.

8. Hvordan beveger halefinnen til fisken seg?

Det finnes to typer hvaler; *bardehvaler* og *tannhvaler*.

Vågehvalen er en *bardehval*. I stedet for tenner har den *barder*. Bardene virker som en sil. Hvalen åpner munnen og fyller den med sjøvann som inneholder mye dyreplankton og små krepsdyr. Når hvalen presser vannet ut, blir de små dyrene igjen på baksiden av bardene.

Vågehval

Finn ut hvordan bardene ser ut, og tegn hodet til en bardehval med munnen hvor bardene sitter.

9. Hva tror du vågehvalen kan spise med den spesielle munnen sin ? Sett kryss!

- sel krill fisk

Blåhvalen er også en bardehval, og det er den største av alle dyrene på jorda, men den spiser likevel mat som er bitte bitte liten.

10. Finn ut hva slags mat blåhvalen helst spiser

Blåhvalen er *fredet*. Det betyr at man ikke har lov til å jakte på den.

Spekkhoggeren er en tannhval. Den har tenner og ikke barder.

Spekkhogger

11. Spekkhoggeren er et *rovdyr*. Hva slags mat tror du den spiser? Sett kryss!

sel fisk krill

Hvithval og **narhval** er to andre tannhvaler som lever i arktiske farvann.

Hvithvalen har fått navnet sitt fordi den er helt hvit som voksen. Den kalles også for «havets kanarifugl».

Hvithval

12. Hvorfor kalles hvithvalen for «havets kanarifugl»?

Narhvalen har bare to tenner, og tannen på høyre side er forlenget til en støttann. Undersiden av kroppen har en gulgrå farge («likfarge»). «Nar» kommer av det gammel-norske ordet *ná*, som betyr lik eller dauing.

13. Hva tror du narhvalen bruker støttannen til?

Velg deg ut en av hvalene som lever i arktiske eller antarktiske farvann og finn ut mest mulig om den.

14. Når de norske båtene drar ut på hvalfangst om våren/sommeren, hvilken hvalart er det de da fangster på?

VISSTE DU DET?

Sjøpattedyr greier å holde pusten så lenge fordi de har et stoff i musklene som kan lagre oksygen. Når musklene arbeider, kan de bruke både dette oksygenet og det som finnes i blodets hemoglobin. Sjøpattedyrene sparer også på oksygenet ved at det oksygenholdige blodet først og fremst blir ført dit det trengs mest, nemlig til hjernen og hjertet.

SEL OG HVAL I ARKTIS

Finn navn på seks selarter og seks hvalarter som lever i Arktis i rutene nedenfor. Sett en strek over hvert navn når du finner det. Skriv navnet i riktig rute nederst på siden.

C	S	W	G	V	Å	G	E	H	V	A	L	S
S	P	E	R	M	H	V	A	L	A	S	K	J
T	E	K	Ø	S	W	A	H	E	E	K	L	O
E	K	L	N	B	Å	N	P	S	B	V	A	K
I	K	A	L	U	F	A	T	G	B	I	P	K
N	H	L	A	V	H	R	A	N	O	T	P	V
K	O	E	N	M	J	H	V	I	K	N	M	I
O	G	C	D	L	V	V	E	R	R	O	Y	T
B	G	Ø	S	H	V	A	L	R	O	S	S	H
B	E	P	S	Ø	Æ	L	H	Y	T	F	S	V
E	R	I	E	D	P	F	E	R	S	G	I	A
D	Y	H	L	J	O	Ø	B	B	M	U	K	L

SELER	HVALER

Ekstraoppgave

Fisker på Polaria

Finn navnet på 15 av fiskene som finnes i akvariene på Polaria i rutene nedenfor. Sett en strek over hvert navn når du finner det. Skriv navnet på fiskene i tabellen nederst på siden.

U	S	T	B	Q	S	X	N	J	I	E	L	G
L	E	O	P	U	A	C	Q	W	E	M	D	F
Ø	P	R	O	G	N	K	J	E	K	S	L	O
Q	A	S	L	X	D	D	R	F	G	O	T	Å
Å	U	K	A	B	F	J	E	R	Ø	R	I	P
H	L	V	R	Å	L	E	K	V	A	B	B	E
W	V	D	T	A	Y	Æ	L	E	E	T	N	M
K	E	U	O	L	N	G	U	R	F	B	I	Y
Y	F	Æ	R	Ø	D	S	P	E	T	T	E	U
W	I	E	S	Y	R	R	X	V	S	O	T	K
C	S	G	K	V	E	I	T	E	Å	Ø	S	Æ
I	K	M	U	H	C	P	I	G	G	V	A	R

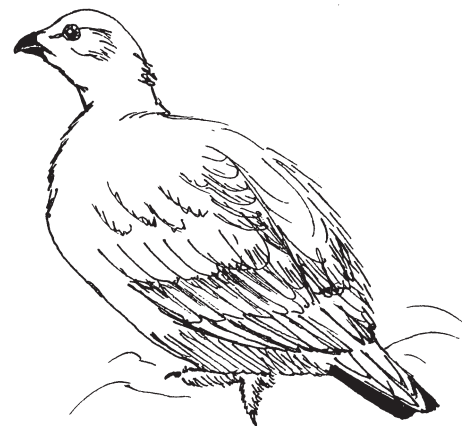
FISKER PÅ POLARIA

Ekstraoppgave

Planter, dyr og fugler i Arktis

Finn navn på planter, dyr og fugler i Arktis i rutene nedenfor, i alt 16. Sett en strek over hvert navn når du finner det. Skriv navnet i riktig rute nederst på siden.

W	V	S	B	R	M	L	Ø	O	A	S	E	Y	I
Y	S	V	A	L	B	A	R	D	R	Y	P	E	J
U	G	A	N	O	U	W	E	R	S	O	O	F	G
P	O	L	A	R	M	Å	K	E	L	X	L	A	F
O	Ø	B	L	Æ	Å	O	G	A	V	V	A	L	S
L	S	A	K	F	Y	I	R	I	B	R	R	F	U
A	X	R	E	I	N	R	O	S	E	U	L	V	M
R	K	D	K	J	E	C	G	B	C	P	O	B	Ø
V	N	R	O	V	K	P	O	J	Æ	S	M	T	N
I	K	E	N	Å	H	L	I	Ø	H	Ø	V	F	S
E	U	I	G	I	Y	K	U	R	M	N	I	Æ	Y
R	G	N	E	N	S	G	D	N	F	S	O	P	P
J	T	Y	G	H	M	J	L	Æ	D	P	I	W	S
W	G	J	B	A	K	T	E	R	I	E	R	Y	H

Planter	Planteetere	Dyreetere	Nedbrytere

